

Zin

Pleidooi Carly Bishop
'Training is cruciaal
voor hulpverleners'

P24

Kinderarts Mirjam
gaf reanimatie-
cursussen
in Ethiopië P6

geven

Bond zonder Naam
80 jaar jong
P16

Vrouwen in Ethiopië
onderhouden zichzelf

6.000
pannen-
koeke
per dag

DAAROM

Waar: Een opvangkamp, net buiten de stad Wau in Zuid-Soedan.

Wanneer: 7 januari 2018

Wie: Ontheemde kinderen en Cordaid-directeur Kees Zevenbergen.

Wat: Kees bezoekt een kamp dat niet onder bescherming staat van de VN, op het terrein van een verlaten frisdrankfabriek. Mensen trokken hierheen,

op de vlucht gejaagd door geweld. Andere kampen zaten al overvol. Zo'n duizend ontheemden bouwden hier hun eigen noodwoningen; vooral kinderen en bejaarden verblijven er.

Jonge volwassenen zoeken buiten het kamp naar geld en eten. Cordaid legt hier onder meer latrines aan, zodat bewoners in schone - en dus veilige - omstan-

digheden naar de wc kunnen gaan.

Waarom: Slechte hygiënische omstandigheden vergroten de kansen op bacteriële, virale en parasitaire infecties gigantisch. Schoon water en schone wc's zijn een eerste vereiste om uitbraken van cholera of andere dodelijke ziektes tegen te gaan. ■

- In Zuid-Soedan leven bijna **13 miljoen** mensen.
- **66%** leeft onder de armoedegrens.
- Cordaid geeft noodhulp aan meer dan een **half miljoen** ontheemden.
- Onze samenwerking met vijf ziekenhuizen en 25 kleinere klinieken verbetert de gezondheidszorg voor **200 duizend mensen**.

Inhoud

Nr.2 juni 2018

6

Training baby reanimatie

14

Leven in het grootste vluchtelingenkamp ter wereld

Als je het hees vraagt

10

Kees over de radio- en tvspot: 'Alles begint bij omkijken naar elkaar'

20

De vele gezichten van Myanmar. Cordaid doet er steeds meer

23

Joep van Zijl blikt terug bij afscheid: 'Integriteit moet altijd voorop staan'

VERDER P2 Daarom P4 Opstekers P5 Groeten uit Nederland P11 Concreet P12 De ruimte P16 Inspiratie P17 Gedicht P18 Op weg: Syrië P24 Pleidooi Carly Bishop P26 Service P27 Over Cordaid P28 De spreuk van Margot Ribberink

Op cover: Ethiopische vrouwen maken injera, een traditionele pannenkoek uit de regio. Lees het hele verhaal op pagina 12 en 13. Coverbeeld fotografie: Petterik Wiggers

Nationale Postcode
Loterij schenkt

2,7
miljoen
euro aan
Cordaid

Nederland | De Nationale Postcode Loterij schenkt dit jaar een recordbedrag van ruim 357 miljoen euro aan 112 goeddoelenorganisaties, waaronder Cordaid. Tijdens het jaarlijkse Goed Geld Gala mocht Cordaid een cheque van maar liefst 2,7 miljoen euro in ontvangst nemen. Een prachtig bedrag, dat wij ontvingen bovenop de 66,9 miljoen euro die wij in totaal sinds 1996 al van de Postcode Loterij hebben ontvangen. Met deze fantastische schenking kunnen wij ons werk blijven voortzetten in gebieden waar hulp het hardst nodig is. Deelnemers aan de Postcode Loterij: heel hartelijk bedankt!

Wij worden gesteund door

FOTOGRAFIE ROY BEUSKER FOTOGRAFIE

FOTOGRAFIE M. RIDJA

Kinderen weer naar school

CAR | De Centraal Afrikaanse Republiek (CAR) wordt al jaren geteisterd door conflicten. Sinds oktober 2017 lijkt het wat rustiger te worden en keren mensen langzaam aan terug naar hun dorpen. Cordaid is één van de weinige organisaties die mensen in het noordwesten van dit land hulp biedt. Cordaid werkt daar met steun van ASN bank aan beter onderwijs. We zorgen voor nieuwe scholen, voorzien van toiletten, waterput en een schoolkantine. Docenten krijgen lesmateriaal en leerlingen schrijfspullen. Samen met het ministerie van Onderwijs, de lokale onderwijsinspectie, leraren en ouders kijken we hoe we zoveel mogelijk kinderen naar

school kunnen laten gaan én stimuleren we dat ze hun school ook afmaken.

Namens klanten met een rekening ASN Jeugdsparen doneerde ASN Bank in 2017 alleen al een bedrag van ruim 210 duizend euro aan Cordaid. Zonder dat het klanten iets extra's kost. Door te sparen op een rekening ASN Jeugdsparen investeren zij zo in de toekomst van hun (klein)kind maar ook in de toekomst van andere kinderen in Afrika. Dit jaar steunt ASN Bank opnieuw het onderwijsproject van Cordaid. Ook sparen voor je kind met een mooie rente? Kijk op www.asnbank.nl/jeugdsparen

Vreedzame verkiezingen in opmars

Lange tijd konden we alleen maar dromen over vreedzame verkiezingen in Afrika. Dat verandert nu. De meeste landen organiseren tegenwoordig democratische verkiezingen en steeds vaker wordt de macht hierna vreedzaam overgedragen. Een belangrijk voorbeeld is het immense en lange tijd dictatoriaal geregeerde Nigeria. Hier droeg de

regering in 2015 de macht soepel over aan de oppositie. In 2016 vonden ook in Ghana, Zambia en Liberia goed georganiseerde, vreedzame verkiezingen plaats, in 2017 volgden Rwanda en Angola en afgelopen maand Ethiopië. Kijken we verder dan alleen de verkiezingen dan wordt Afrika ook democratischer.

40 van
de 54

Afrikaanse landen zijn er in de afgelopen toen jaar op vooruit gegaan wat betreft goed bestuur (volgens de Ibrahim Index of African Governance (IIAG))

Groeten
- uit -
Nederland

FOTOGRAFIE GERHARD WITTEVEEN

‘Hopelijk gaat dit een groot project worden’

Hij zou weleens de meest betrokken bakker van Nederland kunnen zijn. Eric van Otten uit het Twentse dorp Enter runt niet alleen een succesvolle bakkerij, hij zet zich ook met hart en ziel in voor zijn medemens. Zo heeft hij tien bakkerijen opgezet in ontwikkelingslanden en steunt hij Cordaid al jaren met zijn Mamabrood, een initiatief waarbij een deel van de opbrengst van het verkochte brood naar moeder- en kindzorgprojecten van Cordaid gaat.

Van Otten heeft een nieuw idee: de baketainer. Een volledige bakkerij in een zeecontainer die gemakkelijk overal ter wereld te plaatsen is. ‘De container herbergt alle apparatuur die je ook in een normale bakkerij vindt’, vertelt Van Otten. ‘Elektrische voorzieningen, goede isolatie, een waterzuiveringsinstallatie en een generator voor de momenten dat er geen elektriciteit beschikbaar is.’ De bakker is ervan overtuigd dat de baketainer vooral in oorlogsgebieden als Syrië, Jemen en Zuid-Soedan uitkomst kan bieden aan mensen die in hongersnood dreigen te raken of zonder inkomen zitten. ‘Met een relatief laag budget kunnen we een bakkerij plaatsen en laten draaien. In een oorlog kan de veiligheids-situatie ook nog eens ieder moment omslaan. De baketainer

kan dan heel snel verplaatst worden naar veiliger oorden.’ Het leven van een bakker draait om veel en hard werken. Waar haalt Van Otten de energie vandaan om zich ook nog eens in te zetten voor mensen in de meest moeilijke gebieden ter wereld? ‘Betekenisvol zijn voor een ander, dat is mijn drijfveer. Uit mijn geloof in Jezus put ik de kracht.’

Wanneer de eerste baketainer geplaatst kan worden, kan Van Otten nog niet zeggen, maar hij en de vrijwilligers van zijn stichting The Breadhouse staan in de startblokken. ‘Er is al met heel veel enthousiasme gereageerd op het prototype. Dit gaat hopelijk een groot project worden. We moeten nu snel meer mankracht zoeken en ons goed organiseren om de vraag aan te kunnen.’ ■

Betere moeder- en kindzorg voor de nomaden van Afar

Het staat gegrift in het geheugen van elke ouder: dat moment wanneer de weeën beginnen en dat je kindje op de wereld wil komen. Bijna altijd komt het goed. In Nederland. Maar hoe gaat dat bij nomaden die met tenten rondtrekken in een gebied waar het dichtstbijzijnde ziekenhuis honderden kilometers verderop ligt?

De regio Afar, in het noorden van Ethiopië, is zo'n gebied. 'Een maanlandschap', noemt Mirjam Kleinhout het. Mirjam is kinderarts en neonatologe in opleiding in het Wilhelmina Kinderziekenhuis in Utrecht. Dit jaar trok ze al twee keer met Cordaid naar Afar. 'Ook buiten de welvaartsgrenzen van Nederland wil ik bijdragen aan betere zorg voor pasgeborenen. Dus bedacht ik een plan hoe je levensreddende hulp aan pasgeborenen op een goedkope manier kunt verbeteren. Cordaid werkt aan betere zorg voor moeder en kind in Ethiopië, dus dat matchte.' Twee weken heeft Mirjam babyreanimatiecursussen gegeven aan 5 docen-

ten verloskunde van de universiteit in Semara (hoofdstad van Afar) en aan 5 verloskundigen die in Afar werken.

Baby's in ademnood redden

'Ik gaf *Helping Babies Breathe* trainingen', legt ze uit. 'Een laagdrempelige reanimatiecursus die leert hoe je baby's in ademnood kunt redden. Dat gaat met een masker, ballon en uitzuigpompje. Mensen die we opleiden, leiden zelf weer anderen op. Dat zorgt, als je het goed opvolgt, voor een sneeuwbaaleffect.' Wereldwijd ademt één op de tien baby's niet spontaan na de geboorte. 'Dan moet je snel zijn, de juiste spullen hebben en weten wat je moet doen',

aldus Mirjam. 'Precies daar ontbreekt het aan in Afar. Simpele middelen ontbreken en praktijkervaring hebben de meesten niet.'

Van de intensive care in Utrecht naar *off road* Afar, het is nogal een sprongtje. 'Weinig groen, extreme droogte en veel armoede', zegt Mirjam over Afar. 'Af en toe zie je wat nomadententen, dan weer kilometers steenachtig niets.'

Niet één kinderarts

Bij zwangerschappen in Afar ontvouwt zich dikwijls een rampscenario. 'De paar ziekenhuizen en kliniekjes zijn vies, ver weg, slecht uitgerust en onderbemenst. Er is niet één kinder-

Training redt levens

In Teeru District (70.000 inwoners) traint Cordaid samen met lokale partner APDA 60 traditionele kraamverzorgers en 6 verloskundigen en verpleegkundigen. Naast de training ontvangen alle cursisten een medische basisuitrusting.

In de stad Semara leiden we 10 universitair docenten op tot master trainers *Helping Baby's Breathe* en *Helping mo-*

thers survive. Dat doen we met hulp van het Geboortecentrum van de Universiteit Utrecht. De opgeleide docenten geven op hun beurt reanimatiecursussen aan 60 studenten verloskunde per jaar.

Master trainers van APDA geven 100 traditionele kraamverzorgers en algemene gezondheidswerkers dezelfde cursus in de lokale taal.

Cursisten aan het oefenen tijdens de training van Mirjam

Christina de Vries
is gezondheidsdeskundige van Cordaid

Mirjam Kleinhout
is kinderarts en neonatologe in opleiding aan het Wilhelmina Kinderziekenhuis in Utrecht

arts in heel Afar, een gebied van meer dan 4,5 miljoen mensen. En medisch personeel spreekt meestal geen Afar maar Amhaars', vertelt Mirjam. 'Veel nomaden kiezen er dan ook niet voor om naar een ziekenhuis te gaan.' Maar al zou je erheen willen om te bevallen, hoe kom je er? Transport is een gigantisch probleem. Als de weeën beginnen, ben je per definitie te laat. Logisch dat meer dan 75% van de bevallingen in Afar dan ook plaatsvindt in een tent. 'En dat is nou juist de plek waar de grote neonatale killers – zuurstoftekort, infecties en prematuriteit – niet goed of tijdig behandeld kunnen worden,' legt Christina de Vries, gezondheidsdeskundige van Cordaid uit. 'Het is er niet hygienisch, zeker niet voor een bevalling.'

Kwaad bloed

En dan is er de clancultuur. 'De Afar hebben een solidaire cultuur', weet Christina. 'De groep steunt de zwakste. Kinderen van moeders die ziek zijn, worden opgevangen door andere vrouwen. Een kind is een kind van de clan.' Maar bepaalde clangebbruiken zijn

gruwelijk en gevaarlijk, voor moeder én kind. Christina noemt er een paar: 'Traditie wil dat de navelstreng niet wordt afgebonden maar in de lengte wordt opengesneden om 'kwaad bloed' te laten wegstromen. Pasgeborenen worden vaak besneden. Moeders worden de eerste week na de bevalling niet gewassen. Ook het kindje wordt na de geboorte niet goed schoon en warm gehouden... Met alle mogelijke gevolgen.' Christina: 'Als je niet veilig kunt bevallen in het ziekenhuis én niet thuis, zit je klem. Cordaid werkt op verschillende fronten tegelijk: in de ziekenhuizen, en in de rondtrekkende Afar gemeenschappen. En aan betere verwijssystemen. Zodat moeders bij ernstige complicaties toch op tijd het ziekenhuis kunnen halen.'

Slimme oplossingen

In de nomadengemeenschappen werkt Cordaid samen met de Afar Pastoralist Development Organisation (APDA). Deze organisatie die opkomt voor Afar nomaden, heeft in het kale en droge land op strategische punten eigen tentjes staan, met een generator, een diepvrieskistje

Een nomaden gezin voor hun tent. Voor vrouwen is het niet veilig om daar te bevallen.

met vaccins en water. Van hieruit trekken ze, meestal te voet, naar de nomadenfamilies in de wijde omtrek. Met geneesmiddelen, medisch basismateriaal en met kennis.

Christina: ‘Mede met onze steun doet APDA ongelooflijk werk. Ze overtuigen clanhoofden en traditionele vroedvrouwen om kwalijke tradities te vervangen door medisch verantwoorde handelingen. Door ons opgeleide *master trainers* geven lokale Afar kraamverzorgers – die vaak meetrekken met de clan – reanimatiecursussen zoals *Helping babies Breathe*. Met APDA zorgen we ook dat ze alles krijgen om bevallingen veilig en met een minimum aan hygiëne te laten verlopen. In de basiskit zit o.a. een masker met ballon, een uitzuigpompje, handschoenen, gaas, een toeter om de hartslag te volgen, draad en ontsmettingsmiddel om de navel af te binden.’

Zwaaiend met zaklampjes

Een herder in het bezit van een simpele mobiele telefoon kan een groot verschil maken. Het is een onmisbaar onderdeel van het verwijssysteem waar Cordaid met

ziekenhuizen en APDA aan werkt. ‘Eerst dachten we aan kamelen om moeders in geval van nood te vervoeren naar de dichtstbijzijnde medische post. Maar die schommelen teveel’, zegt Christina. ‘Nu hebben we afspraken gemaakt met health centers in de streek. In geval van nood vraagt de geschoolde lokale vroedvrouw aan de clanoudste of een herder om een noodnummer te bellen. Dan trekt één van de weinige ambulances de woestijn in, op zoek naar de crisislocatie. Dikwijls leggen hulpverleners de laatste kilometers noodgedwongen te voet af, met brancard in de hand.’

Vaak trekken ambulance’s er ’s nachts op uit. De nomaden zwaaien dan met zaklampjes vanaf de heuveltoppen om de ambulance de weg te wijzen.

Zelf weer aan de bak

De aanstaande moeder doet er natuurlijk het best aan om ruim vóór de uitgereken- de datum n de buurt van een ziekenhuis of gezondheidscentrum te komen. ‘Dat is ook waar APDA bij traditionele kraamverzorgers en moeders op aanstuurt’, zegt Christina. ‘Het vraagt om maanden vooruit plannen, om middelen die de meesten niet hebben en om heel veel overtuigingskracht. Het betekent immers dat zwangere vrouwen de clan niet volgen in de trek van het vee.’

Terug naar de afdeling verloskunde van Semara University, waar Mirjam haar reanimatiecursussen gaf. ‘Ik schoot bijna vol toen ik zag dat mensen na amper een week écht adequaat konden reanimeren. En weer anderen konden opleiden om hetzelfde te doen’, blikt ze terug. ‘Nu is het zaak om ook de zorg na de bevalling te verbeteren. Zodat moeder en kind niet alleen de geboorte overleven, maar ook die spannende weken erna. Dat is waar ik met Cordaid de komende tijd aan wil werken. Maar eerst moet ik zelf weer aan de bak op de neonatale intensive care in Utrecht!’

Dankzij Cordaid slaan de universiteit, ziekenhuizen, *health centers* en lokale hulpverleners in het noorden van Ethiopië de handen ineen. Samen zorgen we dat Afar vrouwen veiliger kunnen bevallen, thuis in de tent of in het ziekenhuis. ■

Helping Babies Breathe kit

Oefenmateriaal voor tijdens de baby-reanimatiecursus

De bevallingskit

Elke geschoolde traditionele vroedvrouw krijgt een bevallingskit met een zaklantaarn, zeep, handschoenen, een zeil en schone doeken, beademingsmasker en -pompje, draad en ontsmettingsmiddel, verbandmiddelen, een stethoscoop en een bloeddrukmeter, thermometer, weegschaal (hangend), vitamine K, enkele noodmedicijnen, simpele EHBO- en verwijzingsprotocollen, patiëntenkaarten met symbolen om verslag van mogelijke complicaties bij de bevalling te doen.

En dit kost het

- 1 neuszuigertje = **1 euro**
- 1 pomp/masker setje = **5 euro**
- 1 complete bevallingsset voor de geschoolde traditionele vroedvrouw = **40 euro**
- Opleiden van een verloskundige tot master trainer *Helping Babies Breathe* = **150 euro**
- Baby reanimatietraining van een week voor een traditionele vroedvrouw = **50 euro**

Als je het Kees vraagt

Waarom ik zo geraakt ben

In de wachtkamer van mijn tandarts hoor ik de radiospot van Cordaid. Misschien heeft u hem ook al gehoord of de tv-spot gezien. Die spot maakt me trots. Zo trots dat ik de vrouw naast me erop attendeer. Ze knikt en zegt dat ze al jaren aan Cordaid doneert. Mijn dag kan niet meer stuk. En met mijn tanden valt het gelukkig ook mee.

Een mooiere wereld begint met omkijken naar elkaar. Dat is de boodschap van die spot. Oersimpel, universeel en *spot on*. Omzien naar elkaar is de enige reden waarom ik ooit in de ontwikkelingssamenwerking ben gestapt. Als klein ventje woonde ik in Lusaka in Zambia. Er kwamen om de maand Nederlandse hulpverleners bij ons over de vloer. Echte veldwerkers, onder het rode stof. Snakkend naar een biertje ploften ze bij ons neer. Ze vertelden dan gepassioneerd over hoe ze samen met Zambiaanse boeren en boerinnen aan de slag gingen. Reuzen, vond ik ze. 'Als ik groot en sterk ben, wil ik dat ook doen', dacht ik. En natuurlijk was ik stikjaloers op hun Land Rovers.

Later heb ik zelf met boeren moerassen drooggelegd, erosie bestreden. Ik heb vier jaar lang met mijn gezin in de woestijn van Mali gewoond. Om samen te werken, samen te zijn. Om kennis te delen, maar ook lief en leed. Samen tegen het onrecht dat armoede heet. En ik voelde me gekoesterd en geborgen door mensen die niets hadden. Er is veel veranderd. We zijn gaan beseffen dat witte Europeanen niet alle antwoorden hebben. Dat we veel meer moeten uitgaan van de eigen kracht en de kennis van lokale mensen. En dat de uitdagingen zo schokkend veelomvattend zijn dat we de schaal van ons werk moesten vergroten.

Tegenwoordig werken we dan ook samen met districten en overheden. We trekken aan de bel in New York en Brussel om onrecht aan te kaarten.

En vooral: we werken met lokale organisaties. Professionals die op hun beurt met boeren en boerinnen, ondernemers en artsen aan de slag gaan, zoals ik dat deed in de woestijn. Hoe we ons toen nuttig maakten voor misschien duizend mensen, zo hebben we nu programma's die iets in een heel land verbeteren, bijvoorbeeld de gezondheidszorg. Dat maakt verschil voor miljoenen mensen. Schaalvergroting betekent méér impact.

De afstand is soms ook groter; geen witneus die tegenwoordig nog vier jaar in de woestijn zit. Maar de kern is gebleven. De enige manier om de wereld eerlijker te maken, is door naar elkaar om te zien. Door samen op te trekken. Schouder aan schouder. Ook met u. Want zonder uw steun staan wij nergens.

Dáárom ben ik zo geraakt, daar in die wachtkamer. ■

Ook een vraag aan Cordaid? Stel hem aan onze directeur Kees Zevenbergen, via redactie@cordaid.nl

Veiliger bevallen in Zimbabwe dankzij een nieuwe app

Zimbabwe is op de goede weg. Hier heeft Cordaid echt verschil kunnen maken in de gezondheidszorg. Doordat we gezondheidscentra ondersteunen kunnen gekwalificeerde verloskundigen hier nu een toenemend aantal bevallingen begeleiden. En er is een nieuwe app: het Epartogram.

Zimbabwe | In Nederland sterven minder dan tien vrouwen per jaar tijdens de zwangerschap of bevalling. De cijfers in Zimbabwe laten een ander beeld zien: in 2011 stierven daar nog 960 moeders per 100 duizend geboortes, in 2015 waren dat er 651. Een daling dus, maar natuurlijk nog steeds veel te veel.

Tijdig in actie komen

Daarom blijft Cordaid zoeken naar nieuwe en slimme oplossingen om de gezondheidszorg in Zimbabwe te verbeteren. Zoals met een nieuwe app met de naam Epartogram (elektronisch partogram). De app helpt verloskundigen de bevalling beter te monitoren en tijdig in actie te komen als een bevalling niet goed dreigt te gaan.

Medewerkers in klinieken die Cordaid al langer traint vullen belangrijke gegevens in over het verloop van de bevalling. Zoals de ontsluiting, de hartslag van het kindje en de duur van de bevalling. Dat deden ze tot voor kort op een papieren partogram. Door de handige nieuwe app die het Zimbabweaanse Ministerie van Gezondheid met financiële steun van Cordaid heeft ontwikkeld, kunnen verloskundigen deze gegevens tegenwoordig ook digitaal invoeren met een smartp-

hone of een tablet. 'Dat heeft grote voordelen', zegt Inge Barmentlo, programmamanager gezondheidszorg bij Cordaid. 'Het papieren systeem was erg foutgevoelig. Omdat het nogal wat tijd kost, werden de partogrammen vaak pas na de bevalling ingevuld. Dat maakte de informatie erg onbetrouwbaar. Het Epartogram is veel sneller en accurater. Bovendien is het makkelijker om informatie door te sturen naar de artsen.'

Een soort alarmsysteem

De app vergelijkt gegevens en geeft met kleuren aan wat de gevolgen zijn van de data die je invoert. Rood betekent gevaar. Barmentlo: 'Je ziet dus in één oogopslag of er een complicatie ontstaat. Het is dus eigenlijk een soort alarmsysteem. Daarnaast wordt het Epartogram ook in het elektronische patiëntendossier opgenomen, waardoor de nauwkeurigheid van registraties toeneemt. Zo kan betere nazorg gegeven worden en kunnen artsen de informatie bij een volgende zwangerschap raadplegen.'

Constance Mundoringisa leidt het project voor Cordaid in Zimbabwe. De medewerkers van een ziekenhuis en zeven gezondheidscentra hebben haar laten weten erg blij

te zijn met het vernuftige nieuwe instrument dat in mei dit jaar officieel werd gelanceerd. 'De verloskundigen maken er al volop gebruik van. Ze hebben er honderden baby's veilig mee ter wereld gebracht.' ■

Het Epartogram komt eind augustus beschikbaar

FOTOGRAFIE PETERIK WIGGERS

De ruimte

Yirgalem, Ethiopië.

In deze stad in het midden van Ethiopië heerst grote armoede en is weinig werk. Molalign Hailu Guluma richtte *Beza 4 Generation* op om 'geval- len mensen weer omhoog te helpen' en leidt ons rond.

Wat zien we?

Vrouwen aan het werk in een fabriek waar ze injera maken, een typisch Ethiopische pannenkoek. Met het inkomen krijgen de vrouwen meer controle over hun leven.

Waarom zien we alleen vrouwen?

In de stad Yirgalem komen vrouwen het sterkst in de problemen door armoede en gebrek aan inkomen. Als een vrouw er bijvoorbeeld door relatieproblemen alleen voor komt te staan, heeft ze vaak helemaal niets om op terug te vallen.

Waarom een injerafabriek?

Injera staat bij elke Ethiopiër op het menu. De keuze om juist voor dit cultureel diep gewortelde voedsel een fabriek op te zetten was dus snel gemaakt. *Beza 4 Generation* verzamelde een groep vrouwen die een coöperatie wilden vormen en hielp ze met de opzet van het bedrijf.

Hoe werkt het?

Zo'n zesduizend injera's per dag verlaten nu dagelijks de fabriek, voor het grootste deel op weg naar het restaurant van de nabij gelegen universiteit. Met de steun van Cordaid en de professionele hulp van Beza kunnen de vrouwen zichzelf en hun gezin nu onderhouden. ■

Leven in het grootste vluchtelingenkamp ter wereld

Oeganda ontvangt vluchtelingen met open armen

Op het voetbalveld

Wat is iedereen hier jong. De meeste kinderen zijn net als jij hun ouders verloren in de oorlog, of hun ouders konden de lange reis naar Oeganda niet aan. Jij bent nu het hoofd van de familie. En daar hoort veel verantwoordelijkheid bij. Gelukkig kun je iedere dag tegen zonsondergang even de zinnen verzetten in een pot voetbal. Samen met andere jongens en meisjes speel je een serieuze competitie waarbij jouw team, Liverpool, al twee keer de beker heeft bemachtigd.

1.5 miljoen

mensen uit Zuid-Soedan op de vlucht. (eind 2017).

128.000

vluchtelingen in het kamp waar Cordaid werkzaam is.

Op de weg

Een paar keer per week probeer je een lift te krijgen van een auto of vrachtwagen die langs de markt rijdt, vijf kilometer verderop. Daar delen hulporganisaties voedsel uit en komen honderden mensen samen om hun ervaringen in het kamp uit te wisselen. Er wordt muziek gemaakt en soms is het er heel gezellig. Je regelt op tijd een lift terug, om te voorkomen dat je in het donker door de wildernis terug moet lopen.

Jouw land, Zuid-Soedan, is verscheurd door een burgeroorlog. Samen met meer dan een miljoen van je landgenoten ben je gevlucht voor het geweld en de grens overgestoken naar het gastvrije Oeganda. In een uitgestrekt gebied zijn verschillende kampen ontstaan waar vluchtelingen proberen hun leven weer op te pakken. Cordaid heeft watervoorzieningen gebouwd in een kamp waar 128 duizend vluchtelingen zitten. Gelukkig kun je daar terecht, je hoeft je geen zorgen meer te maken of je wel genoeg water hebt voor jezelf en je jongere zusje.

Vlakbij de school

Omdat organisaties zoals Cordaid in jouw belangrijkste levensbehoeften voorzien, kun jij gelukkig wel gewoon naar school. Samen met je vriendjes en vriendinnetjes heb je het vaak over hoe je hoopt als dokter of jurist later goede dingen te kunnen doen voor de bevolking in jouw thuisland.

250

vierkante kilometer:
de omvang van het
grootste kamp in
Noord-Oeganda.

5

grote nederzettingen
voor vluchtelingen
in Noord-Oeganda.

Meer dan
80%

van de vluchtelingen
is vrouw of jonger
dan 18 jaar.

Latrine

Tent bij
aankomst

In een witte tent

Na een uitputtende voettocht van vijf dagen kom je aan bij een ontvangstcentrum. Je krijgt een witte tent toegewezen waar jij en je zusje kunnen verblijven, zoveel mogelijk in de buurt van mensen uit de streek waar je zelf ook vandaan komt. Anders ontstaan hier straks weer dezelfde problemen als thuis, waar wraakgevoelens door het jarenlange geweld dagelijks tot uitbarsting komen.

Zelfgebouwd huis

‘Verbeter de wereld – Begin bij jezelf’

Henri de Greve

80 jaar Bond zonder Naam

In 2007 werd de Bond zonder Naam opgenomen in de Cordaid familie. Maar haar oprichting dateert al van 1938, het jaar waarin pater Henri de Greeve in zijn radiopraatje de luisteraars opriep om een campagne van naastenliefde te beginnen. Binnen de kortste keren hadden veertigduizend mensen zich aangemeld en niet lang daarna was de organisatie voor armoedebestrijding en naastenliefde een feit. De Greeve kwam met het idee om maandelijks een inspirerende

spreuk te delen, waaronder de spreuk die we allemaal nog kennen: ‘Verbeter de wereld - begin bij jezelf’. Deze spreuk zou het motto van de Bond worden en stond aan de start van een lange reeks spreuken, die in veel huishoudens op een goed zichtbare plek aan de muur terechtkwamen.

Op de wereld om elkaar te helpen

Begonnen in de crisisjaren voor de oorlog, heeft de Bond zich altijd ingezet voor mensen in nood. Dat

gaat onverminderd door, onder een andere naam: de Bond zonder Naam heet nu *Cordaid in Nederland* en richt zich op coöperatief ondernemen. In de 24 sociale coöperaties die Cordaid in Nederland ondersteunt, kunnen mensen met een uitkering hun talenten ontplooiën om zo hun weg weer te vinden naar de arbeidsmarkt. Een nieuwe benadering, maar nog altijd sterk geïnspireerd door het gedachtegoed van de oude Bond. ■

Gedicht

Je komt hem op een verjaardagsfeest tegen
vraag niet wanneer hij gevlucht is of hij
heimwee heeft en zijn familie mist. Als
je hem perse in een hokje wil stoppen,
stop hem in het hokje 'mens', laat zijn
wereld jouw wereld worden voor
een avond. Vraag niet waarom hij
gevlucht is, want jouw nieuwsgierigheid,
die je oprechte interesse noemt, duurt even
maar neemt hem keer op keer mee naar de
zweepslagen, eenzame lichtloze dagen in
zijn isoleercel zonder groet, naar het bloedige
eelt op zijn voeten, de hartverscheurende
kreten van zijn dochter, naar een hel die
niet ophoudt en de pijn die verder graaft.
Laat hem op een verjaardagsfeest even
als jij in het heden zijn en niet het verleden.
Vraag hem gewoon hoe het nu met hem
gaat, en of hij ooit verliefd is geweest.

- Nafiss Nia -

Hulp in Syrië en in Nederland

De humanitaire crisis in Syrië duurt voort; inmiddels is de helft van alle inwoners ontheemd in Syrië zelf of gevlucht naar het buitenland. Cordaid breidt haar activiteiten in Syrië dan ook uit. Muhannad Majano is daarbij betrokken. Maar ook dichtbij huis helpt Cordaid gevluchte Syriërs zoals met de sociale coöperatie Co factory in Venlo. Anas Aozoun All bouwt er samen met zijn gezin een nieuw leven op.

HIER

'Ik kan hier mijn zoon een Koerdische naam geven'

Anas Aozoun Ali (38) is dolgelukkig met de geboorte van zijn zoon, terwijl zijn familie in de Koerdische enclave Afrin schuilt voor oorlogsgeweld.

Al op zijn veertiende wil Anas zelfstandig zijn. Zijn vader heeft een bloemenzaak in Afrin, een Koerdische enclave in Syrië. Op de fiets brengt Anas na schooltijd bloemen rond, hij vindt het onzin dat zijn vader daarvoor een chauffeur inhuurt. Na de universiteit en dienstplicht runt Anas zijn eigen bloemenwinkel en verzorgt hij dagelijks de aankleding van drie bruiloften. 'Ik had geen tijd om te zitten.'

Als de oorlog uitbreekt, komen Koerdische militairen aan zijn deur. Ze dwingen hem, als jongste van negen broers en zussen, om mee te vechten. 'Ik werk met bloemen, niet met wapens', zegt Anas. Die nacht vlucht Anas met zijn vrouw Fatima naar Turkije. Anderhalf jaar later komen beiden in Nederland terecht.

Inmiddels woont het stel in Venlo. Bij de

sociale coöperatie van Cordaid krijgt Anas hulp om een zaak op te zetten. Anas laat filmpjes zien van de Koerdische bruiloften die hij verzorgt. Op lange tafels staan kunstbloemen en er is een altaar voor het bruidspaar. Maar sinds 20 januari 2018 heeft het oorlogsgeweld zich uitgebreid naar Afrin. Dat is voelbaar tot in Venlo. Alle boekingen van Koerdische klanten in Nederland zijn geannuleerd; niemand heeft meer zin in feest. Anas moet zich gaan richten op een andere doelgroep. De ondernemer is vastbesloten dat hem dat gaat lukken. 'Zodra de bruiloften voor genoeg omzet zorgen, open ik een bloemenzaak. Daar ligt echt mijn hart.'

Een maand geleden werd Anas vader. 'Wat in Syrië niet kan, kan hier wel: mijn zoon een Koerdische naam geven. Roger betekent: zon die in de zee zakt.' De kersverse ouders verdelen hun aandacht tussen de baby en hun smartphone. Al vijf dagen hebben ze niets gehoord van hun familie. Anas: 'Ik word verscheurd door geluk en verdriet.'

DAAR

'Dagelijks bereiden we tienduizend warme maaltijden'

Muhannad Majano (37) bestiert de noodkeuken in Aleppo.

Door alle checkpoints is Muhannad een uur onderweg naar de gaarkeuken in het oosten van de verwoeste stad Aleppo, waar 76 vrijwilligers dagelijks tienduizend warme maaltijden bereiden. Dit project van de partnerorganisatie JRS en Cordaid helpt duizenden Syriërs de oorlog te overleven. Muhannad zorgt ervoor dat zowel kinderen, ouderen als alleenstaande moeders

een warme maaltijd krijgen. Het kost heel wat moeite om de borden met linzensoep te vullen. Ingrediënten zijn moeilijk te vinden, water en brandstof zijn schaars. De noodkeuken bestrijkt een groter gebied dan alleen Aleppo. 'Op dit moment is de situatie in Afrin (de plaats waar Anas vandaan komt, red), vijftig kilometer van Aleppo, schrijnend. We proberen zo dicht mogelijk in de buurt te komen en zijn ook daar begonnen te werken om de gevluchte Koerden te helpen.' ■

CIJFERS

13,5 Miljoen

burgers hebben humanitaire hulp nodig, waarvan er 4,9 miljoen in moeilijk bereikbare gebieden wonen

>50%

van de bevolking is sinds het uitbreken van het conflict in 2011 gevlucht. De helft daarvan betreft kinderen en jongeren

DIT DOET CORDAID IN SYRIË:

10.000

inwoners per dag kunnen een warme maaltijd krijgen uit de gaarkeuken van Aleppo

500

jonge Syriërs uit Damascus hebben een training gevolgd om hun kans op werk te vergroten

Remco van der Veen
stuurt de landen-
kantoren van Cordaid
aan. Begin dit jaar reis-
de hij naar Myanmar.
Op zoek naar meer
mogelijkheden voor
Cordaid om mensen
daar te helpen aan
een betere toekomst.

REMCO VAN DER VEEN,
HOOFD LANDENKANTOREN CORDAID

Myanmar: Helpen in een land met veel gezichten

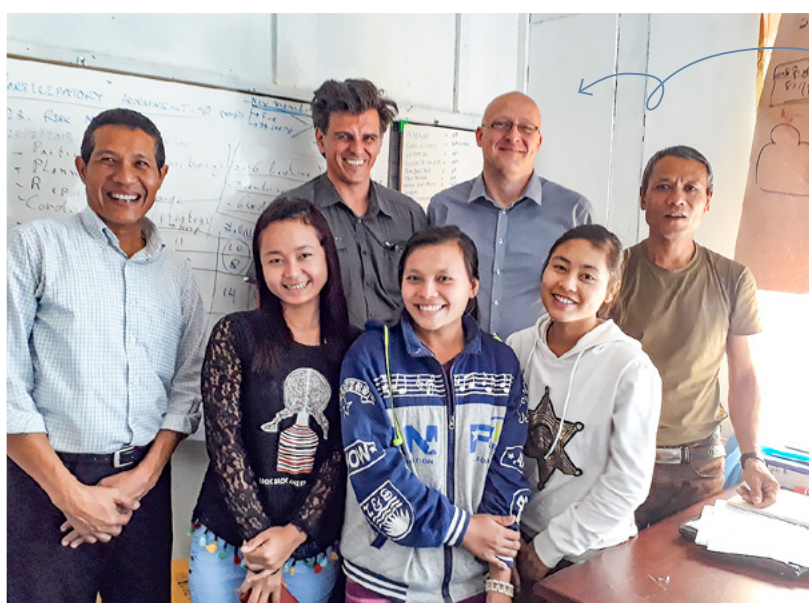
An de flank van de toeristische hotspots in Zuidoost-Azië ligt Myanmar –of zoals we het kennen uit het verleden: Birma– een land dat decennialang hermetisch gesloten bleef voor buitenstaanders. Sinds de verkiezingen in 2015 lijkt het land de deur voorzichtig op een kier te hebben gezet. De eerste avontuurlijk toeristen trekken nu met hun backpack langs de tempels en het natuurschoon en de wereld komt steeds iets meer te weten over het mysterieuze land. Maar Myanmar is ook nog altijd een land met grote crises: natuurrampen als tyfoons en overstromingen, armoede en conflict. Het is dagelijks kost voor de kwetsbare bevolking.

Wat trof je aan in een land dat zo lang gesloten is geweest voor buitenstaanders?

‘Het was mijn eerste keer in die regio. Mijn eerste indruk was: wat lekker rustig. Je kunt vrij rondlopen zonder dat mensen je aankijken of aanklampen of dat de politie je aanhoudt. Je gaat op in de massa en wordt verder genegeerd. Heel prettig. In Afrikaanse landen waar ik veel ben geweest is dat anders.’

Waar komt dat door?

‘Myanmar heeft een heel andere geschiedenis. Er zijn ook veel minder hulporganisaties actief; je ziet geen voertuigen van de Verenigde Naties en andere organisaties voorbijkomen. Er zijn dus relatief weinig vreemdelingen.’

Remco en
het lokale
team

FOTOGRAFIE CORDAID

Heb je een beeld kunnen krijgen van hoe de gemiddelde Birmees eraan toe is?

‘Er is een groot verschil tussen de grote stad en daarbuiten. In Yangon is het druk, het is er ontwikkeld, met mooie parken en een goede infrastructuur. Ik stuitte in een winkelcentrum op The Voice of Myanmar, met de bekende draaiende stoelen. Mensen gaan daarin zitten om zich te laten fotograferen. Dat vind je daar dus ook. Maar het land kent ook een heel andere werkelijkheid. We weten bijvoorbeeld wat er gebeurt met de Rohingya (een bevolkingsgroep die wordt vervolgd vanwege haar etniciteit en religie, red.). En Myanmar bestaat uit nog veel meer bevolkingsgroepen die een lange geschiedenis van conflicten kennen.’

Geen makkelijk land om te werken dus...

‘Om te komen in de regio waar Cordaid werkt, moet je door een gebied waar de overheid geen controle over heeft. Je moet de lokale machthebbers je paspoort en andere papieren geven om toestemming te krijgen om door te reizen. Het is dus een land met meerdere gezichten. Van extreem gewelddadig tot heel verwelkomend. Gelukkig kon ik in ieder geval in een aantal gebieden zonder al te veel gedoe rondreizen. Maar voor onze noodhulp- en gezondheidszorgactiviteiten moeten we die moeilijk toegankelijke gebieden in, waar je ook nog eens te maken krijgt met lokale spanningen en een ingewikkelde bureaucratie.’

Rohingya vluchtelingen op zoek naar een veilig onderkomen

Cordaid is al sinds 2008 aanwezig in Myanmar. Na de vernietigende cycloon Nargis die tenminste 138 duizend mensen het leven heeft gekost moest er noodhulp komen. Waarom zoekt Cordaid nu uitbreiding van projecten in Myanmar?

‘We hebben de expertise om een verschil maken in die ingewikkelde lappendeken van volkeren die Myanmar is. En er zijn verder niet zo veel andere hulporganisaties actief. Door onze noodhulp

‘Problemen in Myanmar zijn dus veel breder dan alleen de risico’s op natuurrampen of conflicten’

na de cycloon hebben we er voet aan de grond gekregen. Toen de ergste nood voorbij was, zijn we met mensen in de getroffen dorpen aan de slag gegaan om ze beter voor te bereiden op mogelijke nieuwe rampen. Samen met de dorpelingen brengen we in kaart wat de risico’s zijn. Die kunnen uiteenlopen van overstromingen tot aardbevingen en ongedierte dat de gewassen vernietigt. Vervolgens zoeken we samen naar praktische oplossingen voor deze problemen.’

Wat hebben mensen in Myanmar nodig om zich blijvend te ontworstelen aan de vele problemen in het land?

‘Mensen moeten economisch sterker worden. Daarom investeren we veel in microkredieten en ondersteunen we de oprichting van lokale spaarbanken. Daar krijgen mensen training om de kas bij te houden waar dorpsbewoners maandelijks geld kunnen inleggen. Bij onvoorziene problemen, zoals ziekenhuiskosten, of als er landbouwmateriaal moet worden aangeschaft, kunnen mensen aanspraak maken op het geld. Het gaat dus niet meer om lenen, maar om sparen. Het is hun eigen geld.’ Remco’s conclusie: ‘Problemen in Myanmar zijn dus veel breder dan alleen de risico’s op natuurrampen of conflicten. Daarom breiden we onze hulpverlening uit. Om een deuk in een pak boter te slaan, kijken we hoe we verschillende oplossingen aan elkaar kunnen verbinden. Anders lossen we misschien één probleem op, maar komen mensen nog steeds niet verder omdat ze op een ander punt weer tegen een muur aanlopen. Door te werken aan het hele pakket, de ontwikkeling van landbouw, gezondheidszorg, onderwijs en rechten voor burgers, gaan we hier werken aan blijvende oplossingen.’ ■

MYANMAR

52,9
miljoen inwoners

135
verschillende
stammen en
ethniciteiten

CORDAID IN
MYANMAR

financiering voor
62,208
boeren en
ondernemers

475
huishoudens weer-
baarder gemaakt
tegen natuurrampen

34
spaar groepen
opgezet
voedsel voor
180.000
vluchtelingen

10.000
vluchtelingen aan
bouwmaterialen
gehouden

‘Daar heb je Joep met zijn kapelletjes’

Na bijna 35 jaar ontwikkelingswerk gaat Joep van Zijl, hoofd van Cordaid Nederland, met pensioen. Hij zegt: 'Ook in Nederland is de strijd tegen armoede en uitsluiting hard nodig.'

In zijn lange carrière bij Cordaid en voorlopers heeft hij zo'n beetje alles gezien. Bejaarden, totaal verlaten en doodgevroren in lege Sovjet woonblokken. (Hij stond in de jaren negentig aan de wieg van de ouderenzorg in Oost-Europa). Mensen die overleefden in sloppenwijken bovenop wolkenkrabbers in Hong Kong. Zelf liep hij ook gevaar. 'Zo kwamen we in El Salvador in beschietingen tussen leger en opstandelingen. Wij wapperden met de witte vlag. Of die keer in de mijnevelden in Bosnië. Tja, het hoort erbij.'

Wat heeft Joep in die jaren geleerd? 'Dat je soms tegen de stroom moet inzwemmen, ook in de eigen organisatie. Zo financierden we in Guatemala eens de bouw van kapelletjes. "Daar heb je Joep met zijn kapelletjes", zeiden collega's. Ze vonden het niets. Maar uiteindelijk waren die kapelletjes wel de enige plekken waar Indiaanse boeren konden schuilen voor bommen van het leger.' Joep's belangrijkste les gaat over integriteit.

'Je mag je als niet-gouvernementele organisatie nooit laten meeslepen door politieke ideologieën. Zeker in conflictgebieden ligt dat gevaar op de loer. Zo waren veel lokale Latijns-Amerikaanse NGO's in de jaren '80 een verlengstuk van vaak linkse politieke partijen. Later zag ik het ook in de Filipijnen en in het Midden-Oosten: politieke manifestaties organiseren onder het mom van gezondheidszorg of pastoraal werk. Daarmee verloren NGO's hun autonomie. Met hen samenwerken was uitgesloten. Zag je het gebeuren bij partners die je financierde, dan moest je onmiddellijk teruggrijpen naar resultaatafspraken en de samenwerking verbreken. Vreselijk moeilijk, maar noodzakelijk. Nooit mag ontwikkelingswerk een verlengstuk worden van partijpolitiek. Stelling nemen tegen onrecht in de politieke context van een conflict, ja. Maar je voor een politiek karretje laten spannen, dat nooit.'

Tot slot nog iets over emotie. Want ook dat heeft Joep geleerd: verdriet toelaten. Al ging er soms veel tijd overheen. 'Een paar jaar terug kon ik voor het eerst het graf bezoeken van de Jezuïeten die indertijd door doodseskaders zijn vermoord in El Salvador. Mensen die hun nek uitstaken voor gerechtigheid. Toen kwamen plots toch nog de tranen.' ■

FOTOGRAFIE VINCENT BOON

Pleidooi

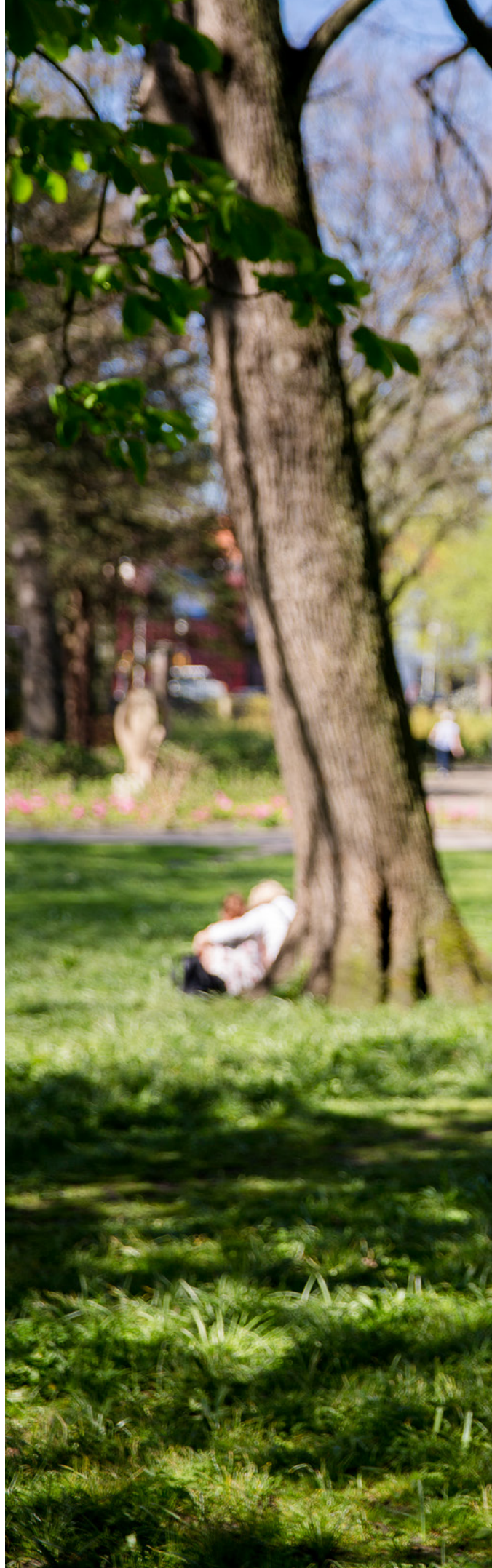
Gevaarlijk werk houdt onze medewerkers niet tegen

Cordaid werkt in de meest gevaarlijke gebieden van de wereld. Om dat zo veilig mogelijk te doen, is training van onze mensen essentieel. 'Houding en alertheid zijn extreem belangrijk', zegt veiligheidsadviseur Carly Bishop, die ook regelmatig afreist naar conflictgebieden om medewerkers van Cordaid te trainen.

Hulpverleners die omkomen in het veld. Het is afschuwelijk, maar het gebeurt. Ook bij Cordaid. De herdenkingskolom in het hoofdkantoor laat zien dat er tien jaar geleden voor het laatst een medewerker omkwam.

Je zou het niet zeggen, maar ook in crisis- en oorlogsgebied zijn verkeersongelukken doodsoorzaak nummer 1. Daarom hameren we in onze veiligheidstrainingen zo op alertheid. Stel: je hebt de weg langs een blokkade van rebellen al een paar keer genomen. Steeds ging alles goed. Dan ben je geneigd risico's te gaan onderschatten. Maar bij elke rit blijft het even belangrijk: gordel omdoen, je reis zo plannen dat je vóór het donker aankomt, tegenliggers vragen hoe de situatie verderop is. Het kan je leven redden.

Helaas is er geen deleteknop voor risico's. In landen als Zuid-Soedan en Afghanistan bestrijden gewapende groepen elkaar en terroriseren de bevolking. Werken in dat soort landen is extreem onoverzichtelijk en onvoorspelbaar. Rebellen kunnen ineens de grens overtrekken, grote groepen mensen gaan plots de straat op en voor je het weet is de situatie gespannen en gevaarlijk. Bovendien zijn wegen vaak moeilijk begaanbaar en laten internet en telefoonverbindingen het afweten. Je kunt dus niet altijd snel weggkomen.

‘Je moet als organisatie echt alles doen voor de veiligheid van je mensen’

Veiligheid begint bij jezelf. Dat is misschien wel de belangrijkste les die we onze mensen meegeven. Collega's moeten eerst bij zichzelf te rade gaan of ze écht willen afreizen. Alles wat we dan kunnen doen om risico's te verminderen, doen we. Met als enig doel: zorgen dat onze mensen veilig terugkeren. Dat ze het overleven. Training is daarbij essentieel.

Wat leren we? Dat de lokale bevolking je accepteert. Hoe zorg je daarvoor? Door te praten met iedereen. Door respectvol om te gaan met autoriteiten. Door vriendelijk te zijn, nooit neerbuigend. En dat de klok rond. Want wie in het veld zit,

vertegenwoordigt Cordaid 24/7.

Ook leren we onze mensen vaardigheden aan: hoe ga je om met verbale en fysieke agressie? Hoe neem je beslissingen in levensbedreigende situaties, als je geen protocol kunt raadplegen?

In rollenspellen met kidnapoefeningen leren we collega's hoe ze de kans op een veilige terugkeer kunnen vergroten.

In crisis- en afgelegen gebieden sta je onder constante druk. Daarom werken we ook aan mentale weerbaarheid. Zo voorkom je een burn-out. En als er incidenten plaatsvinden, bieden we onze mensen de traumazorg die nodig is.

Onze medewerkers zijn gedreven mensen, die alles van zichzelf geven, op de moeilijkste plekken van de planeet. Training, goede voorbereiding en nazorg zijn daarbij essentieel. Als werkgever heb je een zorgplicht. Je moet als organisatie dan ook echt alles doen voor de veiligheid van je mensen. ■

AANVALLEN OP VELDWERKERS

In het meest recente *Aid workers security rapport* uit 2016 staat dat er wereldwijd:

159

zware aanvallen plaatsvonden op hulpverleners

101

hulpverleners kwamen om het leven

98

raakten gewond

en er waren

89

kidnappingen

Speciale bijeenkomsten voor donateurs

Komt u ook naar onze bijeenkomst voor donateurs?

Cordaid organiseert speciale bijeenkomsten voor haar donateurs. Wij zijn heel dankbaar voor uw betrokkenheid en vaak jarenlange steun aan ons werk. Daarom nemen we graag de tijd om met u in gesprek te gaan en u te laten zien wat we met uw bijdrage bereiken.

Op diverse bijzondere locaties, verspreid over het land, hebben wij een informatief en inspirerend programma voor u samengesteld. Wij vertellen u over onze projecten en onze notarieel juriste Mariëlle Lindeboom geeft een lezing over schenken en nalaten. Natuurlijk is er voldoende tijd om uw vragen aan

onze medewerkers te stellen. Na een broodje met een kop soep kunt u nog genieten van een interessante rondleiding op de locatie.

Komende bijeenkomsten:

18 september

het Watermuseum in Arnhem

8 oktober

het Fries Museum in Leeuwarden

tentoonstelling Escher op reis

5 november

Museum 't Schip in Amsterdam

Gaudi tentoonstelling

20 november

Museum voor Religieuze

Kunst in Uden

tentoonstelling Feest!

In diverse culturen

Bijeenkomst bijwonen?

U bent van harte welkom!

Aanmelden kan eenvoudig via onze website: cordaid.org/aanmelden Of via e-mail of telefoon: nalaten@cordaid.nl of 070 313 62 33. Let op: het aantal aanmeldingen is beperkt. Nadat we uw aanmelding hebben ontvangen, sturen we u bij voldoende beschikbaarheid een bevestiging en de routebeschrijving toe. Deze uitnodiging is voor u als donateur van Cordaid, maar als u iemand wilt meenemen die geen donateur is, dan is uw introduc e ook van harte welkom!

Wilt u meer weten over het geven aan projecten van Cordaid? Dan kunt u contact opnemen met Smaragda den Hond. Dat kan via: smaragda.den.hond@cordaid.nl of 06 223 209 80

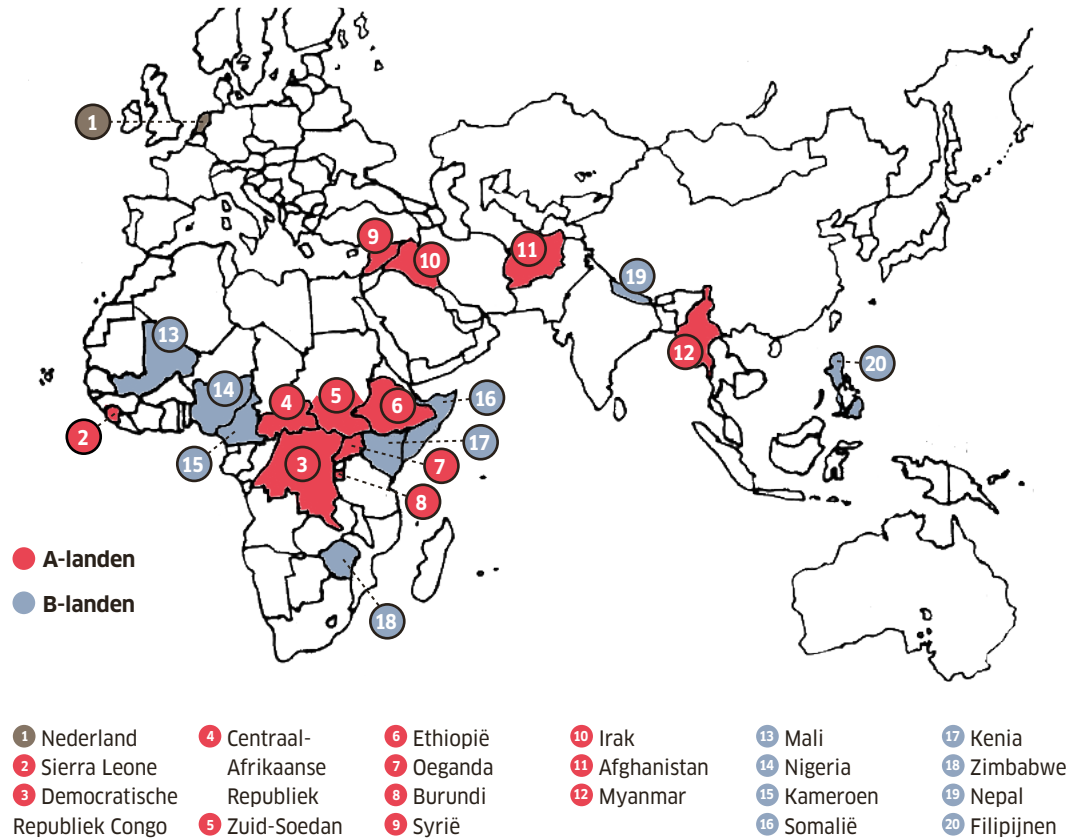
Heeft u vragen over erven en schenken?

Dan kunt u contact opnemen met Mariëlle Lindeboom. Dat kan via: marielle.lindeboom@cordaid.nl of 06 225 282 98

Cordaid legt in haar werk de focus op de **A landen**. Dat zijn de meest fragiele landen. Wij werken daar met een integraal programma: we bieden acute noodhulp, werken aan de weerbaarheid van mensen, aan verbetering van de gezondheidszorg, veiligheid en werk en inkomen.

In de **B landen** is sprake van een iets stabielere situatie, waar de overheid nog een (beperkt) aantal voorzieningen biedt. We werken daar niet met een integraal programma, maar bieden daar specifieke ondersteuning, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheidszorg.

De Cordaid familie

In het afgelopen jaar heeft u als donateur van Cordaid Memisa, Cordaid Mensen in Nood, Cordaid Kinderstem, Cordaid Microkrediet, of Cordaid Bond zonder Naam, regelmatig post van ons ontvangen uit naam van Cordaid. De naam die al onze fondsen verbindt in één familie. Immers samen werken we nog beter aan armoedebestrijding in de meest fragiele gebieden ter wereld. Van

noodhulp t/m structurele ontwikkelingshulp zoals gezondheid, onderwijs en het bieden van kans op werk, daar en hier. Gericht op blijvend resultaat.

Vanaf nu zullen we deze transitie doorzetten en alleen vanuit onze familienaam Cordaid met u communiceren. Daarmee besparen we aanzienlijke kosten, die weer ten goede komen aan onze mooie projecten. Ook geven we

u daarmee een bredere kijk op onze aanpak, en de impact die we maken. Voor de rest verandert er voor u niets. Uw steun blijft verbonden aan het thema waar u zich aan verbonden heeft met uw keuze voor een van onze fondsen. Als donateur van Memisa blijft uw gift naar gezondheid gaan. En donateurs van Mensen in Nood geven aan specifieke noodhulp projecten.

COLOFON

Zin geven is het donateursmagazine van Cordaid. Het blad verschijnt drie keer per jaar en wordt verstuurd aan donateurs van Cordaid, Cordaid Mensen in Nood, Cordaid Memisa, Cordaid Kinderstem, Cordaid Mikrokrediet en Cordaid Bond zonder Naam.

Adres Cordaid: Lutherse Burgwal 10, 2512 CB Den Haag. **Ibannummer:** NL571NGB0000000934

Concept: Maters & Hermsen Journalistiek
Hoofredactie: Cordaid

Tekst: Cordaid en Maters & Hermsen Journalistiek
Vormgeving: Maters & Hermsen Vormgeving

Drukwerk: Printman Made
Lithografie: Mark Boon

De spreuk

‘There are no passengers on spaceship earth. We are all the crew.’ Dat is het motto van tv-weervrouw en -klimatoloog Margot Ribberink. De Cordaid-ambassadeur hoopt dat er een wereldwijd programma komt om de schade die gepaard kan gaan met klimaatverandering te beperken. ‘Kwetsbare mensen kunnen de klimaatadaptatie niet alleen oplossen, wij moeten ze daarbij helpen.’

Margot reisde vorig jaar naar het door droogte getroffen Noord-Ethiopië. De klimaatveranderingen waren daar duidelijk zichtbaar. Door jarenlange droogte kunnen mensen daar eigenlijk niet meer wonen. Het raakte haar: ‘Dan zie je een moeder – ik ben zelf ook moeder – in de rij bij noodvoedselhulp staan. En dan denk je: wat heb ik het zoveel beter getroffen, puur en alleen omdat ik in een ander land ben geboren. Daarom vind ik dat ik dit moet doen. Ik wil iedereen vertellen dat klimaatverandering een enorme impact heeft op de bevolking in ontwikkelingslanden.’

In rivierdelta’s van ontwikkelingslanden komen alle effecten van klimaatverandering bijeen, van hevige stormen tot zeespiegelstijging. Daarbij opgeteld de explosieve bevolkingsgroei en verstedelijking, maken dat het gebieden zijn waar de komende jaren grote rampen gaan gebeuren. Cordaid biedt daarom een alomvattend pakket van hulp aan, met ook maatregelen tegen het veranderende klimaat. Denk aan het opzetten van early warning systemen om de bevolking te waarschuwen voor tsunami’s. Zo kunnen we mensen in kwetsbare regio’s weerbaarder maken.’ ■

‘There are no passengers on spaceship earth. We are all the crew’